

EL BARRANC D'ASNAR

L'Alt Maestrat i els Ports comprenen una terra aspra, freda i eixuta. Una terra on la roca és present pertot arreu. Durant l'hivern, el mestral fred i eixut assota les moles i carenes, quan no fa presència la neu que emblanquina el paisatge de manera fugissera. L'estiu és típicament mediterrani, de tal manera que solament les ombries i les zones més elevades gaudeixen d'una humitat suficient per evitar la sequera. En aquest país l'home s'ha hagut de fer pas en el paisatge transformant els boscos per establir cultius i ramats. Els vells patrons d'aprofitament, orientats a l'autoabastiment, encara es poden reconèixer en el paisatge actual on la vegetació real ja és per ella mateixa suficientment informativa de l'ús que se n'ha fet.

El mas d'Asnar es troba en el centre d'una gran propietat on hi ha terres per a l'agricultura, pastures per als ramats i terrenys per al bosc, d'on s'extrau la llenya per escalfar el mas i cuinar. A més hi ha les edificacions necessàries per a l'habitatge, corrals per al ramat, era per a trillar i ventar, pallars per a emmagatzemar les collites, barraques per a resguardar-se i tancats de pedra per a delimitar la propietat i evitar l'entrada del ramat als camps. Una explotació tradicional on el territori ha estat ordenat per a un aprofitament sostenible. Els masovers actuals són els descendents de les tres últimes generacions del pobladors del mas. Glòria i Jaime viuen permanentment al mas amb el seu fill, que constituirà la quarta generació.

Les terres de cultiu, abandonades hui aquelles d'accés més difícil, han estat tradicionalment destinades al conreu de creïlles, blat i pipirigall. Hui en dia es fa ordi a les millors terres de dalt del mas, de més fàcil accés, on encara es conserven unes magnífiques parets de pedra seca. Aquest ordi constitueix un complement nutritiu per al ramat que d'aquesta manera ha passat a duplicar-se en nombre respecte al que pasturava antigament.

Un element ben singular en aquesta explotació tradicional és el fons del barranc. L'ús tradicional ha conservat un esplèndid bosc d'on s'han obtingut múltiples aprofitaments. L'àrea destinada a bosc s'estén per la solana de l'anomenat barranc d'Asnar i colonitza tot el seu curs.

L'aproximació al barranc des del mas ens fa passar per un cantalar fixat per robustes carrasques. Ací, el pacient treball de les vaques, rosegant les plantes un dia rere l'altre, ha creat un autèntic art topiari. Les carrasques tenen formes capricioses, però també el grèvol, de fulles lluentes, i fins i tot els roures i els teixos. El mateix galzeran no pot fugir de la inexorable

«LA PRESENCIA DELS TIL·LERS POTSER
ÉS UNA DE LES SINGULARITATS MÉS
DESTACABLES DEL BARRANC»

Els orons taquen de roig el barranc.

Les vaques modelen la vegetació en formes extraordinàries.

La frondositat es limita al barranc, les terrasses superiors han estat més explotades.

dentadura bovina. El gerani purpuri, herba ufanosa amant de l'ombra i la humitat, creix a l'aixopluc ombrívol dels cantals. El terreny està ple de cantalars formats per les solses dels cingles. Al cap del barranc n'hi ha un de batejat en honor a un teix ben gran que creix allí entre carrasques i roures.

El vessant sud del barranc és la mateixa caiguda de la mola del mas del Vent. L'alternació entre petits cingles de roca calcària dura i els estrats de margues intercalats dóna una forma esglaonada al vessant. L'orientació nord li confereix un grau d'humitat superior a la del solell del mas, poblat exclusivament per carrasques. A l'ombria, en canvi, el bosc originari correspon a la roureda, no exempta de carrasques, i esquitxada d'orons, til·lers, teixos i avellaners.

La presència dels til·lers potser és una de les singularitats més destacables del barranc. Molts d'ells estanquen les arrels a les grans fissures dels cingles, on troben la humitat necessària per a passar l'estiu. A la primavera, la floració del til·ler ens fornirà de flors per a infusions relaxants. A la tardor, en començar el fullam a virar de color per l'efecte del fred, configuren una sanefa groguenca en les profunditats del barranc. Els aurons, dispersos per l'obaga, tinten de roig i groc el paisatge. L'om blanc, una altra de les joies botàniques del barranc, era més abundant d'antuvi perquè hui la grafiosi l'ha reduït dràsticament.

El barranc d'Asnar és una mostra de com, malgrat l'ús que n'ha fet l'home, ens pot arribar al nostre present una raonada veritablement magnífica. Els seus pobladors arboris han estat testimoni del pas de múltiples generacions i tots ells han sabut conviure fins als nostres dies. Sabrem i voldrem aprendre la lliçó? Aquesta és la gran pregunta que ens assalta cada vegada que ens submergim en algun dels pocs oasis romants a la nostra terra.

ANTONI AGUILLELLA

Director del Jardí Botànic de la Universitat de València